

Kulturarv Vikingstad

Medlemstidning för Vikingstad Hembygdsförening Nr 5 2001

Ordföranden har ordet:

Nu när hösten och mörkret har infunnit sig brukar det vara dags för årets studiecirkel.

Denna vinter har vi i styrelsen dock beslutat att inte anordna någon studiecirkel utan istället be Er medlemmar om att komma med uppgifter om alla säterier som finns i Vikingstad.

Alla bidrag är välkomna. Det kan vara en liten berättelse om någon eller något som har anknytning till någon av säterierna. I hembygdsföreningens arkiv finns det nämligen väldigt lite om dessa.

Det enda undantaget är Sköldstad som Irma Andersson välvilligt delgivit oss sin kunskap om. Så vet Du någonting som berör Gismedstad, Haddorp, Opplunda, Sköldstad eller Åsarp så hör av Dig till mig.

Eller vet Du något annat som kan rymmas under rubriken "Kulturarv Vikingstad" så hör av Dig då också.

Julmarknad: Hembygdsföreningen har för avsikt att delta i den årligen återkommande julmarknaden i Vikingstad som är den första lördagen i december.

Vi efterlyser härmed saker som Ni kan tänka Er att skänka till föreningen som vi kan sälja på denna julmarknad. Vad det kan vara överlåter vi till Er att avgöra själva. Vi har redan ett par medlemmar som har lovat att baka bröd för försäljning då vi av erfarenhet vet att hembakat bröd är uppskattat. Detta är naturligtvis inget hinder för fler att lämna in hembakat bröd.

Länsmuseiombud: En lördag i september stod föreningen som värd för länets länsmuseiombud.

Vi var cirka 15 personer som samlades under ledning av Elisabeth Jonsson och Mats Gilstring från Länsmuseet för att diskutera utställningsteknik.

Det var en givande dag där vi gav varandra tips och idéer om hur man gör en intressant utställning. Till vår stora glädje uttryckte representanterna från länsmuseet sitt gillande över hur vår hembygdsgård, och då särskilt bostadshuset och drängkammaren, var ordnad.

Hembygdsgården, tycker vi i styrelsen, borde därför vara ett intressant utflyktsmål att ta med vänner och bekanta till som kommer på besök.

Kent Sigedal

Från medlemmarna insänt material:

Logen Vikings Byggnadsförening.

Några protokollsanteckningar sammanställda av Arne Asplunder

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet skedde många förändringar inom det kulturella området i vårt land. Tidigare var ju prästen i sin sockenkyrka ganska ensam om det kulturella utbudet. Kyrkan var huvudman för skolväsendet och sockenbiblioteket, varför urvalet av såväl läromedel som övrig

litteratur måhända blev något ensidigt. Men i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet började nya idéer göra sig gällande.

Den religiösa väckelserörelsen, frikyrkorörelsen, nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen var några av de nya krafter som ville få ett ord med i laget då det gällde att utforma samhällslivet. Vad beträffar nykterhetsrörelsen så fanns här i Bankeberg i början av 1900-talet en nykterhetslogen med namnet Logen Viking.

Jag har inte några data beträffande logens tillblivelse eller dess verksamhet i övrigt, men däremot finns bättre bevarat dokument om logen Vikings byggnadsförening som bildades den 1 september 1909.

27 personer var närvarande vid det första sammanträdet.

En styrelse valdes med folkskolläraren och kantorn Johan Reinhold Rydberg som ordförande. Till kassör valdes Mimmie Kindstrand och till sekreterare Oskar Göransson.

Övriga ledamöter blev Oskar Åkerlund och Helmer Rydell med lärarinnan Ingeborg Berg och Konrad Gustavsson som suppleanter. Revisorer blev Sigfrid Johansson och Per Andersson med Alma Åkerlund och Fritz Frithiofsson som suppleanter.

Medlemmarna tecknade andelar i föreningen vars ändamål var att skaffa lokal för Logen Vikings verksamhet. Förhandlingar inleddes med olika markägare i Bankebergs by angående förvärv av tomtmark för ett ordenshus. Slutligen lyckades man att av hemmansägaren Wallerstedt i Västergården för ett pris av 300 kronor få köpa en tomt bestående av "oren jord

som är ett utbyte av vallgatan öster om Petersons gamla mejeri" som det står i protokollet från den 11 juni 1910.

Ritningar beställdes av byggnadskonsulent Torgersruud för en kostnad av 50 kronor och bygget kunde sättas igång. Grundläggningsarbetet utfördes av stenarbetaren Oscar Göransson och som byggmästare antogs Robert Johansson i Bankeberg (far till Arvid Johansson och farfar till Tore Johansson.)

Hos Valkebo Sparbank ansöktes om ett lån på 3.000 kronor och vidare fick man hos Logen Syskonbandet i Mjölby låna 1.000 kronor mot namnsäkerhet till dess inteckning kunde erhållas. För 100 kronor inköptes en begagnad dansbana från Nykils Sjukhjälpförening.

En festkommitté tillsattes med uppgift att anordna dansfester vid den återuppförda dansbanan i björkängen öster om handelsträdgården i Bankeberg. Behållningen av dessa fester skulle tillfalla Logen Viking i form av andelar i byggnadsföreningen. Bygget av föreningshuset hade nu fortskridit så långt att det var dags att anta entreprenör för murningsarbetet.

Muraren Edman i Bankeberg åtog sig arbetet för 30 kronor pr 1.000 tegel med hållande av hantlangare och 16 kronor pr 1.000 tegel för källaren samt 4 kronor för avputsning av källaren

Den 29 augusti 1911 höll Logen Vikings byggnadsförening sammanträde i det nybyggda föreningshuset varvid byggmästaren Robert Johansson överlämnade huset i färdigt skick vilket mottogs och godkändes av föreningen. Ordföranden meddelade att kostnaden för huset närmade sig 10.000 kronor.

Vid decembermötet 1929 fick Svenska Väg- och vattenbyggnadsföreningens avd. n:o 86 tillstånd att för sina sammanträden få hyra lilla salen för 2 kronor.

Byggnadsföreningens styrelse sammanträdde den 15 januari 1933 varvid som enda ärende behandlades frågan om en ny festplats, vilket styrelsen fått i uppdrag att utreda, och beslutade styrelsen att först göra en hänvändelse till bröderna Nilse om möjligheterna att få hyra en dem tillhörig skogsbacke benämnd "Lusklämman".

Förhandlingarna med Filip och Albin Nilse blev framgångsrika. Byggmästare Thure Ahlstrands anbud på 1.475 kronor för uppförande av dansbana och tillhörande lokaliteter antogs. Man beslöt att uppkalla festplatsen efter Solmark. Valhall inrymde också ABF:s bibliotek som med åren ökade i volym så att man 1947 begärde tillstånd att få sätta in ytterligare en bokhylla i lilla salen.

Valhall hade med åren förvandlats, från att vara ett ordenshus, till ett samlingscentrum för ortens arbetarrörelse.

Fortfarande öppet för andra ideella och liknande sammanslutningar att få hyra.

Så fortsatte verksamheten fram till 1966 då fastigheten Solmark 1:6 kallad Valhall såldes till Norra Valkebo kommun och Vikings Byggnadsförening trädde i likvidation.

Dansbanan vid Solmark hade försålts redan 1962.

I dag är ju Valhall, som de flesta känner till, privatbostad.

Arne Asplunder